

POLISH TRANSLATION of the Department for Education statutory guidance for schools and colleges:

Keeping children safe in education 2026

Part one: Information for all school and college staff

Find KCSIE Part 1 translated into 12 community languages at
kcsietranslate.lgfl.net

NB This translation goes up to and includes the flowchart on page 27 of part one



Keeping children safe in education 2026

**Ustawowe wytyczne dla szkół
podstawowych i wyższych.**

Wrzesień 2026

Podsumowanie

Status niniejszych wytycznych

Są to ustawowe wytyczne, które Departament ds. Edukacji wydał na podstawie art. 175 ustawy o edukacji z 2002 r. (z późn. zm.), Rozporządzenia w sprawie (dotyczącego standardów szkół niezależnych) z 2014 r., Rozporządzenia w sprawie szkół specjalnych nieutrzymywanych z budżetu publicznego (Anglia) z 2015 r. oraz ustawy o praktykach zawodowych, umiejętnościach, dzieciach i uczeniu się z 2009 r. (z późn. zm.). Szkoły podstawowe i wyższe w Anglii **muszą** uwzględniać, realizując swoje obowiązki w zakresie ochrony i promowania dobra dzieci. Na potrzeby niniejszych wytycznych za „dzieci” uznaje się wszystkie osoby poniżej 18. roku życia.

O niniejszych wytycznych

W treści wytycznych pojęcia „**musi**” oraz „**powinien**” są stosowane w sposób następujący. Słowa „**musi**” używamy w sytuacjach, gdy dana osoba jest do czegoś zobowiązana prawnie, natomiast słowa „**powinien**” używamy wtedy, gdy opisane rady należy stosować, chyba że istnieją uzasadnione powody, aby tego nie robić. Wytyczne **należy** czytać łącznie z:

- wytycznymi ustawowymi „Współpraca na rzecz ochrony dzieci” (*Working Together to Safeguard Children*)
- poradnikiem wydanym przez Departament „Co zrobić, jeśli obawiasz się, że dziecko jest krzywdzone: porady dla praktyków” (*What to do if you're worried a child is being abused: advice for practitioners*)
- wytycznymi ustawowymi, sekcja 3 aktu prawnego *Early years foundation stage (EYFS) statutory framework* - GOV.UK (dla dzieci w wieku od 0 do 5 lat w przedszkolach i klasach zerowych).

O ile nie określono inaczej:

- „**szkoła**” oznacza: wszystkie szkoły, zarówno publiczne, nieutrzymywane z budżetu publicznego szkoły niepubliczne, jak i niezależne (w tym akademie, szkoły bezpłatne i akademie wsparcia alternatywnego), publiczne przedszkola¹ oraz wydział przeznaczony do wsparcia uczniów.
- „**szkoła wyższa**” oznacza: kolegia dalszej edukacji i kolegia przygotowujące do egzaminów utworzone na mocy ustawy o dalszej i wyższej edukacji z 1992 r. oraz instytucje wyznaczone jako należące do sektora dalszej edukacji². Pojęcie to obejmuje również podmioty świadczące edukację dla osób powyżej 16. roku życia, jak określono w ustawie o

¹ Ramy programu *The Early Years Foundation Stage Framework (EYFS)* są obowiązkowe dla wszystkich placówek świadczących edukację dzieci we wczesnym wieku. Mają zastosowanie do wszystkich szkół, w tym publicznych przedszkoli prowadzących oddziały przedszkolne. Przedszkola publiczne, podobnie jak inne szkoły placówek świadczących edukację dzieci we wczesnym wieku. Mają zastosowanie do wszystkich szkół, w tym publicznych przedszkoli prowadzących oddziały przedszkolne. Przedszkola publiczne, podobnie jak inne szkoły wymienione w sekcji „O niniejszych wytycznych”, muszą przestrzegać wytycznych „*Keeping children safe in education*” przy realizacji obowiązków dotyczących ochrony i wspierania dobrostanu dzieci (na mocy art. 175 ust. 2 ustawy o edukacji z 2002 r. – szczegółowe informacje, patrz stopka nr 19).

² Na mocy art. 28 ustawy o dalszej i wyższej edukacji z 1992 r. („instytucje wyznaczone”).

praktykach zawodowych, umiejętnościach, dzieciach i uczeniu się z 2009 r. (z późn. zm.)³.
Akademie 16-19, specjalne instytucje dla osób powyżej 16. roku życia oraz niezależne podmioty świadczące szkolenia. W przypadku szkół wyższych (kolegiów) wytyczne odnoszą się do ich obowiązków wobec dzieci kształcących się lub szkolących w tych instytucjach.

Ofiary i domniemani sprawcy

Na potrzeby niniejszych wytycznych w niektórych miejscach używamy pojęcia „**ofiara**”. Jest to termin powszechnie rozpoznawalny i rozumiany. Ważne jest jednak, aby szkoły podstawowe i wyższe miały świadomość, że nie każda osoba, która doświadczyła przemocy lub wykorzystywania, uważa się za ofiarę lub chce być w ten sposób określana. Ostatecznie szkoły podstawowe i wyższe powinny wziąć to pod uwagę podczas adresowania incydentów i być gotowe do stosowania takich pojęć, z którymi dziecko czuje się najbardziej komfortowo.

W niektórych miejscach niniejszych wytycznych używamy pojęć „**domniemany sprawca**” oraz, tam gdzie to właściwe „**sprawca/sprawcy**”. Są to terminy szeroko stosowane i rozpoznawalne, najbardziej odpowiednie do precyzyjnego sformułowania wytycznych. Szkoły podstawowe i wyższe powinny jednak bardzo ostrożnie dobierać słownictwo, w szczególności podczas rozmów w obecności dzieci, m.in. dlatego, że w niektórych przypadkach zachowanie przemocowe mogło być szkodliwe również dla samego sprawcy. Jak wskazano wyżej, wybór odpowiedniej terminologii leży w gestii szkół podstawowych i wyższych i powinien być dokonywany indywidualnie dla każdego przypadku.

Wizerunki nagie i półnagie, w tym generowane przez sztuczną inteligencję

Na potrzeby niniejszych wytycznych pojęcie „**tworzenie lub udostępnianie wizerunków nagości i półnagości**” odnosi się do tworzenia, wysyłania lub publikowania nagości lub półnagości zdjęć i nagrań przez młodzież poniżej 18. roku życia. Określenie „**wizerunki**” obejmuje wszelkie treści wizualne, takie jak zdjęcia, filmy i transmisje na żywo.

Używamy terminu „**nagie zdjęcia**”, ponieważ jest on najbardziej zrozumiały dla młodzieży i najlepiej oddaje pełen zakres zachowań związanych z udostępnianiem wizerunku w niniejszych wytycznych.

Materiały mogą być wykonane przez samo dziecko (określane czasem jako „materiały tworzone samodzielnie”) lub zrobione, czy też utworzone, przez inną osobę. Mogą być również zmodyfikowane cyfrowo lub w całości wygenerowane przy użyciu sztucznej inteligencji, w tym poprzez tzw. „*deepfakes*” lub „*deep nudes*”.

Przepisy o ochronie danych z 2018 r., RODO Zjednoczonego Królestwa oraz Ustawa o danych (wykorzystywaniu i dostępie) z 2025 r. – zbiorowo „przepisy o ochronie danych”

³ Ustawa o praktykach zawodowych, umiejętnościach, dzieciach i uczeniu się z 2009 r. (z późn. zm.)

W całym dokumencie pojęcie „**przepisy o ochronie danych**” odnosi się łącznie do Ustawy o ochronie danych z 2018 r., Brytyjskiego Ogólnego Rozporządzenia o Ochronie Danych (RODO) oraz Ustawy o wykorzystywaniu i dostępie do danych z 2025 r.

Do kogo skierowane są niniejsze wytyczne

Niniejsze wytyczne ustawowe powinny zostać przeczytane i stosowane przez:

- **organy zarządzające publicznymi szkołami podstawowymi** (w tym publicznych przedszkoli) oraz szkół wyższych, w tym podmiotów świadczących edukację dla osób powyżej 16. roku życia zgodnie z ustawą o praktykach zawodowych, umiejętnościach, dzieciach i uczeniu się z 2009 r. (z późn. zm.): Akademii 16-19, specjalne instytucje dla osób powyżej 16. roku życia oraz niezależne podmioty świadczące szkolenia,
- **właścicieli szkół niezależnych** (w tym akademii, szkół bezpłatnych i akademii wsparcia alternatywnego) oraz niepublicznych szkół specjalnych. W przypadku akademii, szkół bezpłatnych i akademii wsparcia alternatywnego właścicielem jest zarząd akademii,
- **komitety zarządzające wydziałów przeznaczonych do wsparcia uczniów** oraz
- **zespoły kierownicze**

W całej treści wytycznych odniesienie się do „**organów zarządzających oraz właścicieli**” obejmuje również komitety zarządzające, chyba że zaznaczono inaczej.

Personel szkół podstawowych i wyższych

Istotne jest, by **wszyscy** pracownicy szkół podstawowych i wyższych rozumieli swoje obowiązki w zakresie ochrony dzieci. Organy zarządzające i właściciele powinni dopilnować, aby pracownicy, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi, przeczytali **przynajmniej część pierwszą** niniejszych wytycznych.

Organy zarządzające i właściciele, współpracując z kierownictwem wyższego szczebla, a w szczególności z wyznaczoną osobą ds. ochrony, powinni również dopilnować, aby pracownicy, którzy nie pracują bezpośrednio z dziećmi, przeczytali **część pierwszą niniejszych wytycznych**.

Organy zarządzające oraz właściciele powinni upewnić się, że wdrożone zostały mechanizmy pomagające personelowi zrozumieć i wypełniać ich role i obowiązki określone w części pierwszej niniejszych wytycznych.

Co zastępują niniejsze wytyczne

Niniejsze wytyczne zastępują wersję dokumentu *Keeping children safe in education* z września 2025 r. Podsumowanie zmian znajduje się w Załączniku C.

Część pierwsza: Informacje dotyczące ochrony dzieci dla wszystkich pracowników

Co powinni wiedzieć pracownicy szkół i jakie działania powinni podejmować

Postawa skoncentrowana na dziecku i skoordynowane podejście do bezpieczeństwa

1. Szkoły podstawowe i wyższe oraz ich personel stanowią ważną część szerszego systemu ochrony dzieci. System ten opisano w wytycznych ustawowych Working Together to Safeguard Children (Współpraca na rzecz ochrony dzieci).
2. Wszyscy są odpowiedzialni za ochronę i promowanie dobra dzieci. Pojęcie „dzieci” oznacza każdą osobę poniżej 18 roku życia. Postawa wszystkich pracowników oświaty skoncentrowana na dziecku pozwoli spełnić ten obowiązek. Oznacza to, że należy zawsze brać pod uwagę to, co leży w najlepszym interesie dziecka.
3. Żaden pojedynczy pracownik nie może mieć pełnego obrazu potrzeb dziecka i jego sytuacji. Jeśli dzieci i rodziny mają otrzymywać właściwą pomoc we właściwym czasie, każdy, kto ma z nimi styczność, ma do odegrania pewną rolę w identyfikowaniu problemów, dzieleniu się informacjami i podejmowaniu szybkich działań. Ochrona i promowanie dobra dzieci definiuje się dla celów niniejszych wytycznych jako:
 - zapewnienie pomocy i wsparcia w celu zaspokojenia potrzeb dzieci, gdy tylko pojawią się problemy,
 - ochrona dzieci przed złym traktowaniem, zarówno w domu, jak i poza nim, w tym w Internecie,
 - zapobieganie uszczerbkowi na zdrowiu psychicznym i fizycznym dzieci lub zaburzeniom w ich rozwoju,
 - zapewnienie dzieciom możliwości dorastania w warunkach bezpiecznej i skutecznej opieki oraz
 - podjęcie działań umożliwiających wszystkim dzieciom osiągnięcie najlepszych wyników.

Rola pracowników szkół podstawowych i wyższych

4. Pracownicy szkół podstawowych i wyższych mogą wcześniej rozpoznać problemy, zapewnić pomoc dziecku i zapobiec eskalacji problemów.
5. Wszyscy pracownicy są odpowiedzialni za zapewnienie bezpiecznego środowiska, w którym dzieci mogą się uczyć.

6. Wszyscy pracownicy powinni być przygotowani do identyfikowania dzieci, które mogą odnieść korzyści z pomocy dla rodzin.⁴ Pomoc dla rodzin oznacza zapewnienie wsparcia, gdy tylko pojawi się problem na dowolnym etapie życia dziecka, od lat przedszkolnych do wieku nastoletniego.

7. Każdy członek personelu, który ma jakiegokolwiek obawy o dobro dziecka, powinien postępować zgodnie z procedurą opisaną w punktach 57-63. Po skierowaniu od personelu oczekuje się wsparcia dla pracowników socjalnych dzieci i pracowników innych agencji.

8. We wszystkich szkołach podstawowych i wyższych należy wyznaczyć osobę ds. ochrony, która zapewni wsparcie dla personelu w wypełnianiu obowiązku ochrony dzieci i będzie ściśle współpracować z innymi agencjami, takimi jak lokalna opieka społeczna ds. dzieci.

9. Wyznaczona osoba ds. ochrony (i zastępcy) będzie osobą o najbardziej kompletnym obrazie sytuacji w zakresie edukacji i najbardziej kompetentną osobą do udzielania porad w przypadku obaw o bezpieczeństwo dzieci.

10. W „Standardach dla nauczycieli 2012” stwierdzono, że nauczyciele (w tym dyrektorzy szkół) w ramach swoich zawodowych obowiązków powinni chronić dobro dzieci i podtrzymywać zaufanie do zawodu nauczyciela.⁵

Co powinni wiedzieć pracownicy szkół podstawowych i wyższych

11. Wszyscy pracownicy powinni być świadomi systemów ochrony dzieci w swojej szkole podstawowej lub wyższej. Z systemami tymi należy zapoznać pracowników w ramach szkolenia wprowadzającego. Powinno ono obejmować następujące kwestie:

- politykę ochrony dzieci (która powinna między innymi obejmować politykę i procedury postępowania w przypadku znęcania się dzieci nad innymi dziećmi),
- politykę w zakresie zachowania (która powinna obejmować środki zapobiegające nękanii, w tym cybernękaniu, nękanii opartemu na uprzedzeniach i dyskryminacji),⁶
- politykę zachowania personelu (czasami nazywana kodeksem postępowania), która powinna między innymi obejmować obawy niskiego poziomu, zarzuty wobec personelu i zgłaszanie nieprawidłowości,
- reakcje w zakresie ochrony dzieci, które są nieobecne w szkole, szczególnie gdy nieobecności powtarzają się i/lub dziecko jest nieobecne w szkole przez dłuższy czas,
- rolę wyznaczonej osoby ds. ochrony (w tym tożsamość wyznaczonej

⁴ Szczegółowe informacje na temat pomocy dla rodzin można znaleźć w dokumencie [Working Together to Safeguard Children](#) (Współpraca na rzecz ochrony dzieci).

⁵ [Teachers' Standards](#) (Standardy dla nauczycieli)

⁶ Wszystkie szkoły podstawowe są zobowiązane do posiadania polityki zachowania (szczegóły dostępne [tutaj](#)). Jeśli szkoła wyższa zdecyduje się na politykę zachowania, należy przekazać ją personelowi, jak opisano powyżej.

osoby ds. ochrony i jej zastępców).

Na szkoleniu wprowadzającym należy przekazać **wszystkim** pracownikom egzemplarz **części pierwszej** niniejszego dokumentu.

12. Wszyscy pracownicy – podczas szkolenia wprowadzającego – powinni przejść odpowiednie szkolenie w zakresie ochrony dzieci (w tym bezpieczeństwa w internecie, które obejmuje między innymi zrozumienie oczekiwań, ról i obowiązków związanych z filtrowaniem i monitorowaniem – więcej informacji znaleźć można w paragrafach 173-177). Szkolenie powinno być regularnie aktualizowane. Ponadto wszyscy pracownicy powinni otrzymywać aktualizacje dotyczące bezpieczeństwa i ochrony dzieci (w tym bezpieczeństwa w internecie) na przykład pocztą elektroniczną, w biuletynach elektronicznych i na spotkaniach personelu – w miarę potrzeby, a co najmniej raz w roku, aby stale zapewnić im odpowiednie umiejętności i wiedzę pozwalające skutecznie chronić dzieci.

13. Wszyscy pracownicy powinni znać procedurę oceny w ramach lokalnego programu Pomocy dla rodzin: Kryteria, w tym poziomy potrzeb, kwalifikujące sprawę do wsparcia i usług w ramach Pomocy dla rodzin świadczonych na poziomie:

- Ukierunkowanej wczesnej pomocy (na podstawie art. 10 i 11 ustawy o dzieciach z 2004 r.) oraz
- Usług ustawowych świadczonych na podstawie art. 17 ustawy o dzieciach z 1989 r. (dzieci w potrzebie, w tym zasady mające zastosowanie do dzieci z niepełnosprawnościami).
- Kryteria, w tym poziomy potrzeb, kierowania spraw do lokalnej opieki społecznej ds. dzieci w celu dokonania oceny i świadczenia usług ustawowych na podstawie art. 47 ustawy o dzieciach z 1989 r. (uzasadnione powody, aby podejrzewać, że dziecko jest lub może być krzywdzone)
 - art. 31 ustawy o dzieciach z 1989 r. (nakazy opieki i nadzoru)
 - art. 20 ustawy o dzieciach z 1989 r. (obowiązek zapewnienia dzieciom zakwaterowania)
- oraz jasne procedury i procesy dotyczące spraw związanych z:
 - krzywdzeniem, zaniedbywaniem i wykorzystywaniem dzieci
 - dziećmi przebywającymi w zamkniętych zakładach dla nieletnich
 - dziećmi z niepełnosprawnościami

14. Wszyscy pracownicy powinni wiedzieć, co zrobić, jeśli dziecko powie im, że jest krzywdzone, wykorzystywane lub zaniedbane. Personel powinien wiedzieć, jak zachować odpowiedni poziom poufności. Oznacza to zaangażowanie tylko tych osób, których zaangażowanie jest niezbędne, takich jak wyznaczona osoba ds. ochrony (lub jej zastępca) oraz lokalna opieka społeczna ds. dzieci. Personel nigdy nie powinien obiecywać dziecku, że nie powie nikomu o zgłoszonym nadużyciu, ponieważ może to ostatecznie nie być w najlepszym interesie dziecka.

15. Wszyscy pracownicy powinni być w stanie zapewnić ofiary, że są traktowane

poważnie, że otrzymają wsparcie i zostaną objęte ochroną. Ofiara w żadnym momencie nie powinna mieć wrażenia, że stwarza problem, zgłaszając jakąkolwiek formę znęcania się i/lub zaniedbania. Ofiara nigdy nie powinna czuć się zawstydzona z powodu zgłoszenia.

16. Wszyscy pracownicy powinni być świadomi, że dzieci mogą nie czuć się gotowe lub mogą nie wiedzieć, jak powiedzieć komuś, że są krzywdzone, wykorzystywane lub zaniedbywane i/lub mogą nie uznawać swoich doświadczeń za szkodliwe. Przykładowo, dzieci mogą czuć się zawstydzane, upokorzone lub zastraszane. Może to wynikać z ich wrażliwości, niepełnosprawności i/lub orientacji seksualnej lub barier językowych. Nie powinno to powstrzymywać pracowników przed wykazaniem zawodowej ciekawości i rozmową z wyznaczoną osobą ds. ochrony (lub jego zastępcą) w przypadku obaw o dobro dziecka. Ważne jest również, aby pracownicy określili najlepszy sposób budowania relacji opartych na zaufaniu, które ułatwiają komunikację z dziećmi i młodzieżą.

17. Wszyscy pracownicy powinni pamiętać, że dzieci mogą doświadczać krzywdzenia na tle uprzedzeń, w tym rasizmu, uprzedzeń na tle wyznaniowym oraz innych form dyskryminacji. Doświadczenia te mogą wpływać na dobrostan dziecka, jego zdrowie psychiczne oraz gotowość do szukania pomocy. Personel powinien zachować czujność wobec objawów i skutków krzywdzenia na tle uprzedzeń oraz dbać o to, aby w uzasadnionych przypadkach obawy te były uwzględniane w ramach działań z zakresu ochrony dzieci.

Na co powinni zwracać uwagę pracownicy szkół podstawowych i wyższych

Wsparcie przed interwencją ustawową

18. Każde dziecko może skorzystać ze wsparcia udzielanego przed interwencją ustawową, w tym z usług powszechnych, wczesnej pomocy środowiskowej lub ukierunkowanej wczesnej pomocy w ramach programu Pomocy dla rodzin. Wszyscy pracownicy szkoły i uczelni powinni być szczególnie wyczuleni na potencjalną potrzebę dodatkowego wsparcia dla dziecka, które:

- ma niepełnosprawność lub problemy zdrowotne i w związku z tym ma specyficzne dodatkowe potrzeby,
- ma specjalne potrzeby edukacyjne (bez względu na to, czy dziecko ma ustawowy plan edukacji, zdrowia i opieki – Educational Health and Care plan (EHC)),
- ma potrzeby związane ze zdrowiem psychicznym,
- jest młodym opiekunem,
- jest w ciąży i/lub sam jest rodzicem,
- wykazało wczesne oznaki zachowań przemocowych, agresywnych i/lub krzywdzących,
- wykazuje oznaki udziału w zachowaniach antyspołecznych lub przestępczych, w tym zaangażowania w działalność gangów i powiązania ze zorganizowanymi grupami przestępczymi lub handel narkotykami (county lines),

- często znika z placówki edukacyjnej, domu lub miejsca opieki,
- było wielokrotnie wydalone z klasy, zawieszone, uczy się w niepełnym wymiarze godzin, jest zagrożone usunięciem ze szkoły podstawowej lub szkoły wyższej, jest w szkole zapewniającej edukację alternatywną lub jednostce PRU (Pupil Referral Unit),
- jest zagrożone wykorzystywaniem, współczesnym niewolnictwem, handlem ludźmi, w tym wykorzystywaniem przestępczym lub seksualnym,
- jest narażone na radykalizację w kierunku terroryzmu,
- ma rodzica lub opiekuna w więzieniu lub ma rodzica, który popełnił przestępstwo,
- znajduje się w sytuacji rodzinnej, która jest wyzwaniem dla dziecka, takiej jak nadużywanie narkotyków i alkoholu, problemy ze zdrowiem psychicznym dorosłych i przemoc w rodzinie,
- samo nadużywa alkoholu lub narkotyków,
- jest narażone na przemoc motywowaną „honorami” lub przekonaniami religijnymi, taką jak okaleczanie żeńskich narządów płciowych lub przymusowe małżeństwo oraz
- wychowuje się w prywatnej rodzinie zastępczej.

Nadużycia, zaniedbania i wykorzystywanie

19. Wszyscy pracownicy powinni być świadomi oznak nadużyć, zaniedbań, wykorzystywania i współczesnego niewolnictwa (patrz poniżej), rozumiejąc, że dzieci mogą być narażone na skrzywdzenie w szkole i poza nią, w domu i poza nim oraz w internecie. Wykazanie się zawodową ciekawością i wiedza, na co zwracać uwagę, mają kluczowe znaczenie dla wczesnego identyfikowania nadużyć i zaniedbań, aby pracownicy byli w stanie wskazać dzieci, które mogą potrzebować pomocy lub ochrony.

20. Wszyscy pracownicy powinni mieć świadomość, że nadużycia, zaniedbania, wykorzystywanie i brak ochrony rzadko są niezależnymi zdarzeniami, które można objąć jedną definicją lub etykietą. W większości przypadków wiele problemów będzie się na siebie nakładać.

21. Wszyscy pracownicy, a zwłaszcza wyznaczona osoba ds. ochrony (i zastępca) powinni rozważyć, czy dzieci są narażone na znęcanie się lub wykorzystywanie w sytuacjach poza środowiskiem rodzinnym. Nadużycia poza środowiskiem rodzinnym przybierają różne formy, a dzieci mogą być narażone na wiele ich form, w tym (ale nie wyłącznie) przemoc na tle seksualnym (w tym molestowanie i wykorzystywanie), przemoc domową w ich własnych związkach intymnych (przemoc w relacjach nastolatków – w tym przemoc fizyczną, seksualną, emocjonalną oraz nękanie), wykorzystywanie do działalności przestępczej (w tym wykorzystywanie finansowe), poważne akty przemocy wśród młodzieży, handel narkotykami (county lines) i radykalizację.

22. Wszyscy pracownicy powinni być świadomi, że technologia jest istotnym elementem w wielu kwestiach związanych z ochroną i dobrem dzieci. Dzieci są narażone na znęcanie się i inne zagrożenia zarówno w internecie, jak i bezpośrednio. W wielu przypadkach nadużycia i inne zagrożenia będą miały miejsce jednocześnie zarówno w internecie, jak i poza nim.

23. Dzieci mogą również znęcać się nad innymi dziećmi w internecie. Może to przybrać formę obraźliwych, nękających i mizoginicznych/mizandrycznych wiadomości, tworzenia lub dzielenia się bez zgody nagich lub półnagich wizerunków, zwłaszcza na grupach czatowych, oraz dzielenia się obraźliwymi zdjęciami i pornografią z dziećmi, które nie chcą otrzymywać takich treści.

24. **W przypadku niejasności pracownicy powinni zawsze radzić się wyznaczonej osoby ds. ochrony lub jej zastępcy.**

Oznaki nadużycia i zaniedbania

25. **Znęcanie się:** forma maltretowania dziecka. Ktoś może dopuścić się nadużyć wobec dziecka lub zaniedbywać dziecko poprzez wyrządzenie krzywdy lub nie podejmując działań, aby zapobiec krzywdzie. Nadużycia mogą obejmować złe traktowanie o charakterze innym niż fizyczny, a także wpływ bycia świadkiem złego traktowania innych. Przykładowo, może to być szczególnie istotne w odniesieniu do wpływu na dzieci wszelkich form przemocy domowej, w tym sytuacji, kiedy mogą one widzieć, słyszeć lub doświadczać skutków przemocy domowej. Dzieci mogą być ofiarami znęcania się w rodzinie lub w otoczeniu instytucjonalnym lub społecznym przez osoby im znane lub rzadziej – przez osoby nieznane. Znęcanie się może mieć miejsce w całości w internecie lub też technologia może zostać wykorzystana do ułatwienia nadużycia poza internetem. Dzieci mogą być ofiarami znęcania się dorosłego lub dorosłych, albo innego dziecka lub dzieci. Dzieci mogą również wyrządzać szkodę innym członkom rodziny, co często określane jest mianem przemocy dziecka wobec rodzica lub opiekuna.

26. **Nadużycie fizyczne:** forma nadużycia, która może obejmować uderzanie, potrząsanie, rzucanie, zatrucie, przypalanie lub poparzenie, topienie, duszenie lub w inny sposób wyrządzenie fizycznej krzywdy dziecku. Uszkodzenie fizyczne może być również spowodowane, gdy rodzic lub opiekun wywołuje objawy choroby lub celowo wywołuje chorobę u dziecka.

27. **Znęcanie się emocjonalne:** uporczywe maltretowanie emocjonalne dziecka, które powoduje poważne i negatywne skutki dla rozwoju emocjonalnego dziecka. Może to wiązać się z komunikowaniem dziecku, że jest bezwartościowe lub niekochane, gorsze lub cenione tylko o tyle, o ile zaspokaja potrzeby innej osoby. Może to obejmować przemoc słowną, taką jak ciągłe krytykowanie, umniejszanie lub wyzywiska, a także niedawanie dziecku możliwości wyrażania swoich poglądów, celowe uciszanie lub ośmieszanie tego, co i jak dziecko komunikuje. Może to oznaczać niestosowne do wieku lub poziomu rozwoju oczekiwania wobec dzieci. Mogą to być interakcje, które wykraczają poza możliwości rozwojowe dziecka, jak również nadopiekuńczość i ograniczenie eksploracji i uczenia się lub uniemożliwianie dziecku udziału w normalnych interakcjach społecznych. Może to być sytuacja, gdy dziecko widzi lub słyszy, jak inna osoba jest źle traktowana. Może wiązać się z poważnymi przypadkami znęcania się (w tym cybernękania), co często powoduje, że dzieci czują się zastraszone lub zagrożone. Może też wiązać się z wykorzystywaniem albo korumpowaniem dzieci. Każdy rodzaj znęcania się nad dzieckiem wiąże się z jakimś poziomem znęcania się emocjonalnego, choć może ono wystąpić samodzielnie.

28. **Wykorzystywanie seksualne:** polega na zmuszaniu, skłanianiu lub podżeganiu dziecka do wzięcia udziału w czynnościach seksualnych, niekoniecznie z użyciem przemocy, bez względu na to, czy dziecko jest świadome tego, co się dzieje. Czynności te mogą wiązać się z kontaktem fizycznym, takim jak akty penetracji ciałem lub przedmiotem (na przykład gwałt lub napaść poprzez penetrację) oraz akty bez penetracji, takie jak

masturbacja, pocałunki, ocieranie się i dotykanie przez ubranie. Wykorzystywanie seksualne może również obejmować działania bezdotykowe, takie jak angażowanie dzieci w oglądanie lub tworzenie zdjęć o charakterze seksualnym, obserwowanie czynności seksualnych, zachęcanie dzieci do niewłaściwych zachowań lub przysposabianie dziecka do wykorzystywania seksualnego. Wykorzystywanie seksualne może mieć miejsce w internecie, jak i poza nim, a technologia może też zostać wykorzystana do ułatwienia wykorzystania poza internetem. Wykorzystywanie seksualne nie jest popełniane wyłącznie przez dorosłych mężczyzn. Akty wykorzystania seksualnego mogą popełniać również kobiety, podobnie jak inne dzieci. Dzieci mogą być wykorzystywane seksualnie w rodzinie, instytucji lub środowisku lokalnym i zazwyczaj znają swojego sprawcę. Wykorzystywanie seksualne dzieci przez inne dzieci jest szczególną kwestią dla bezpieczeństwa w edukacji i wszyscy pracownicy powinni być świadomi tego zjawiska oraz polityki i procedur szkoły podstawowej lub wyższej dotyczących postępowania w takich przypadkach. Istnieją określone przestępstwa dotyczące dzieci poniżej 13. roku życia, które nigdy nie mogą wyrazić ważnej zgody na aktywność seksualną, oraz przestępstwa jednoznacznie wskazujące, że aktywność seksualna z dzieckiem poniżej 16. roku życia stanowi przestępstwo, niezależnie od tego, czy wyraziło ono na nią zgodę.

29. **Zaniedbanie:** uporczywe niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i/lub psychologicznych dziecka mogące prowadzić do poważnego upośledzenia zdrowia lub rozwoju dziecka. Zaniedbanie może wystąpić w czasie ciąży, na przykład w wyniku nadużywania środków odurzających przez matkę. Po urodzeniu się dziecka zaniedbanie może wiązać się z tym, że rodzic lub opiekun nie może: zapewnić odpowiedniej żywności, odzieży i schronienia (w tym pozbawienie domu lub porzucenie); chronić dziecka przed krzywdą fizyczną i emocjonalną lub niebezpieczeństwem; zapewnić odpowiedniego nadzoru (w tym korzystanie z nieodpowiednich opiekunów); lub zapewnić dostępu do odpowiedniej opieki medycznej lub leczenia. Może również obejmować zaniedbywanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dziecka lub brak reakcji na nie.

Wyzwania dla bezpieczeństwa

30. **Wszyscy** pracownicy powinni mieć świadomość problemów z zakresu ochrony, które mogą stanowić zagrożenie dla dzieci (w tym m.in. kwestie wymienione poniżej). Poniższe zachowania i wskaźniki mogą stanowić sygnał, że dzieci są zagrożone:

- zażywanie narkotyków lub nadużywanie alkoholu,
- nieusprawiedliwione i/lub uporczywe nieobecności w szkole,
- poważne akty przemocy, wykorzystywanie przestępcze (w tym związane z handlem narkotykami – county lines), radykalizacja oraz
- udostępnianie za zgodą i bez zgody wizerunków nagich i półnagich.

Dodatkowe informacje na temat tych kwestii związanych oraz informacje na temat innych kwestii związanych z ochroną znajdują się w załączniku A.

Znęcanie się dzieci nad innymi dziećmi (w tym molestowanie i przemoc)

31. **Wszyscy** pracownicy powinni być świadomi, że dzieci mogą wykorzystywać inne

dzieci (child-on-child abuse) i że może się to zdarzyć zarówno w szkole podstawowej lub wyższej, jak i poza nimi, oraz w internecie. **Wszyscy** pracownicy powinni znać politykę i procedury szkoły podstawowej lub wyższej dotyczące znęcania się dzieci nad innymi dziećmi oraz ważną rolę, jaką mają do odegrania w zapobieganiu znęcaniu się i reagowaniu, gdy uważają, że dziecko może być na nie narażone.

32. **Wszyscy** pracownicy powinni pamiętać, że rasizm, przemoc motywowana religijnie oraz inne formy zachowań dyskryminacyjnych mogą wywierać znaczący wpływ na dobrostan dziecka, jego zdrowie psychiczne i poczucie, a w uzasadnionych przypadkach należy je uwzględniać w ramach działań z zakresu ochrony dzieci.

33. **Wszyscy** pracownicy powinni zrozumieć, że nawet jeśli w ich szkołach podstawowych lub wyższych nie ma zgłoszeń, nie oznacza to, że nie dochodzi do przypadków znęcania się. Mogą one nie być zgłaszane. W związku z tym, kiedy pracownicy mają **jakiegokolwiek** podejrzenia znęcania się dzieci nad innymi dziećmi (niezależnie od tego, czy do zdarzenia miało dojść na terenie instytucji, czy poza nią), powinni porozmawiać z wyznaczoną osobą ds. ochrony (lub jej zastępcą). W ramach tych działań szkoły powinny również starać się zachować czujność w okresach, w których dzieci mogą być najbardziej narażone na ryzyko w trakcie dnia szkolnego (np. bezpośrednio po zakończeniu zajęć).

34. **Wszyscy** pracownicy powinni rozumieć, jak ważne jest kwestionowanie niewłaściwych zachowań pomiędzy dziećmi, które mają charakter znęcania się. Wiele przykładów takich zachowań wymieniono poniżej. Bagatelizowanie pewnych zachowań, np. traktowanie molestowania seksualnego jako „zwyczajnego przekomarzania się”, „żartu”, „elementu dorastania” lub „zwyczajowego zachowania chłopców” może prowadzić do kultury nieakceptowalnych zachowań, mizoginii, środowiska niebezpiecznego dla dzieci, a w najgorszym wypadku do kultury, która normalizuje wykorzystywanie seksualne, co prowadzi do tego, że dzieci akceptują je jako normalne i nie zgłaszają go.

35. **Wszyscy** pracownicy powinni mieć świadomość, że krzywdzenie dziecka przez inne dziecko jest problemem z zakresu ochrony dzieci dotyczącym zarówno ofiary, jak i domniemanego sprawcy.

36. Poza wiedzą na temat reagowania na obawy, **wszyscy** pracownicy powinni wiedzieć, że krzywdzeniu dzieci przez inne dzieci można zapobiegać. Oprócz umiejętności wczesnego rozpoznawania zachowań i wskaźników ryzyka, pracownicy powinni wiedzieć, że terminowe wsparcie oparte na dowodach może mieć kluczowe znaczenie dla zapobiegania popełnieniu przez dzieci dalszych aktów przemocy lub krzywdzenia.

37. Znęcanie się dzieci nad innymi dziećmi najprawdopodobniej obejmuje (ale nie musi się ograniczać do):

- zastraszanie (w tym cyberprzemoc, zastraszanie oparte na uprzedzeniach i dyskryminacji),
- zachowania dyskryminacyjne, w tym rasizm, przemoc motywowana religijnie oraz inne zdarzenia na tle uprzedzeń,
- znęcanie się w intymnych relacjach osobistych między nastolatkami (czasem określane mianem „przemocy w relacjach nastolatków”),
- fizyczne znęcanie się, takie jak bicie, kopanie, potrząsanie, gryzienie, ciągnięcie

za włosy lub krzywdy fizyczne spowodowane w inny sposób (może to obejmować ułatwianie, grożenie i/lub zachęcanie do przemocy fizycznej za pośrednictwem internetu),

- poważną napaść fizyczną i uszkodzenie ciała lub groźbę użycia broni,
- przemoc seksualna,⁷ taka jak gwałt, napaść przez penetrację i napaść seksualna; (może to obejmować ułatwianie, grożenie i/lub zachęcanie do przemocy seksualnej za pośrednictwem internetu),
- molestowanie seksualne,⁸ takie jak komentarze, uwagi, żarty o charakterze seksualnym, molestowanie seksualne w internecie, które mogą wystąpić samodzielnie lub stanowić część szerszego modelu wykorzystywania,
- zmuszanie do aktywności seksualnej bez zgody, np. zmuszanie kogoś do rozbierania się, dotykania się lub do aktywności seksualnej z osobą trzecią,
- tworzenie lub udostępnianie za zgodą i bez zgody wizerunków nagich i półnagich⁹,
- upskirting,¹⁰ który zazwyczaj polega na zrobieniu zdjęcia pod ubraniem osoby bez jej pozwolenia, z zamiarem zobaczenia narządów płciowych lub pośladków w celu uzyskania satysfakcji seksualnej lub upokorzenia ofiary albo sprawienia jej przykrości;
- rytuały typu inicjacyjnego/otrząsiny i przemoc z nimi związana (może to obejmować molestowanie, znęcanie się lub poniżanie stosowane jako inicjowanie osoby w grupie i może również obejmować działania przez internet).

Wykorzystywanie dzieci do działalności przestępczej (child criminal exploitation, CCE) i wykorzystywanie seksualne dzieci (child sexual exploitation, CSE)

38. Zarówno wykorzystywanie dzieci do działalności przestępczej (CCE), jak i wykorzystywanie seksualne dzieci (CSE) są formami nadużyć i występują, gdy jednostka lub grupa wykorzystuje swoją przewagę, aby wymusić na dziecku aktywność seksualną lub działalność przestępczą, manipulować dzieckiem lub oszukać je w celu skłonienia go do działalności przestępczej lub aktywności seksualnej. Może to wiązać się z wymianą na coś, czego ofiara potrzebuje lub pragnie i/lub w celu uzyskania korzyści finansowych lub podniesienia statusu sprawcy lub pośrednika, i/lub poprzez przemoc lub groźbę użycia przemocy. Takie akty mogą być popełniane lub ułatwiane przez zorganizowaną sieć bądź gang, a ofiara może sama utożsamiać się jako członek tej grupy. Wykorzystywanie dzieci do działalności przestępczej i wykorzystywanie seksualne dzieci mogą dotyczyć zarówno chłopców, jak i dziewczynek, i mogą obejmować dzieci, które zostały przeniesione w celu wykorzystywania (powszechnie określane jako trafficking – handel ludźmi). Może to stanowić przypadek współczesnego niewolnictwa, a dodatkowe informacje na ten temat znajdują się w wytycznych ustawowych. Zgodnie z tymi wytycznymi w przypadku zidentyfikowania potencjalnej ofiary CCE lub CSE należy sporządzić odpowiednie

⁷ Więcej informacji na temat przemocy seksualnej znajduje się w Części piątej.

⁸ Więcej informacji na temat molestowania seksualnego znajduje się w Części piątej

⁹ Wytyczne UKCIS: „Sharing nudes and semi-nudes advice for education settings” (Porady dla palców edukacyjnych dotyczące udostępniania wizerunków nagich i półnagich).

¹⁰ Więcej informacji na temat „upskirting” (podglądania) znajduje się w Załączniku A.

zgłoszenie dotyczące ochrony dziecka oraz współczesnego niewolnictwa.

Wykorzystywanie dzieci do działalności przestępczej (child criminal exploitation, CCE)¹¹

39. Niektóre szczególne formy wykorzystywania dzieci do działalności przestępczej mogą obejmować zmuszanie lub manipulowanie w celu transportu narkotyków lub pieniędzy przez granice państw (country lines)¹², pracy w fabrykach marihuany, kradzieży sklepowych lub kradzieży kieszonkowych. Dzieci mogą być również zmuszane lub manipulowane do popełniania przestępstw związanych z pojazdami lub do grożenia przemocą/dokonywania poważnych aktów przemocy wobec innych.

40. Dzieci mogą wpaść w pułapkę takiego wykorzystywania, ponieważ sprawcy mogą grozić ofiarom (i ich rodzinom) przemocą lub zniewalać je i zmuszać do zaciągania długów. Dzieci mogą być zmuszane do noszenia broni, np. noża, lub mogą zacząć nosić nóż w celu zapewnienia sobie poczucia bezpieczeństwa. Wrażliwość dzieci wykorzystywanych przestępczo powinna być uznawana przez dorosłych i specjalistów (zwłaszcza w przypadku starszych dzieci), a one same powinny być traktowane jako ofiary. Dziecko nie jest w stanie wyrazić zgody na wykorzystywanie, krzywdzenie czy handel ludźmi i może nawet nie zdawać sobie sprawy, że padło ich ofiarą.

41. Należy też podkreślić, że doświadczenia dziewcząt wykorzystywanych do działalności przestępczej mogą być bardzo różne od doświadczeń chłopców. Oznaki mogą być inne, ale specjaliści powinni być świadomi, że dziewczęta są także narażone na ryzyko wykorzystania do działalności przestępczej. Należy też pamiętać, że zarówno chłopcy, jak i dziewczęta wykorzystywani do działalności przestępczej, mogą być bardziej narażeni na wykorzystywanie seksualne.

Wykorzystywanie seksualne dzieci (child sexual exploitation, CSE)

42. Wykorzystywanie seksualne dzieci jest formą przemocy seksualnej. Wykorzystywanie seksualne może obejmować kontakt fizyczny, w tym napaść przez penetrację (na przykład gwałt lub penetracja przedmiotem) lub akty bez penetracji, takie jak masturbacja, pocałunki, ocieranie się i dotykanie przez ubranie. Może to również obejmować działania bez dotyku, takie jak angażowanie dzieci w tworzenie zdjęć o charakterze seksualnym, zmuszanie do oglądania zdjęć o charakterze seksualnym lub obserwowania czynności seksualnych, zachęcanie dzieci do niewłaściwych zachowań o charakterze seksualnym lub przysposabianie dziecka do wykorzystywania seksualnego, również za pośrednictwem internetu.

43. Wykorzystywanie seksualne dzieci może mieć miejsce przez dłuższy czas lub być zdarzeniem jednorazowym i może wydarzyć się bez bezpośredniej wiedzy dziecka, np. poprzez udostępnianie przez inne osoby filmów lub zdjęć na portalach

¹¹ Definicję wykorzystywania dzieci do działalności przestępczej (CCE) znaleźć można na stronie 48 dokumentu [Home Office's Serious Violence Strategy](#) (Strategia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dotycząca poważnych aktów przemocy)

¹² „County lines” to pojęcie używane do opisów gangów i zorganizowanych sieci przestępczych zajmujących się dystrybucją nielegalnych narkotyków przy użyciu dedykowanych linii telefonicznych. Link do porad dotyczących takiej działalności znajduje się na stronie 171, wraz z informacją na temat poważnych aktów przemocy.

społecznościowych. Wykorzystywanie seksualne dzieci może dotyczyć każdego dziecka, które zostało przymuszone do zaangażowania się w czynności seksualne. Dotyczy to również 16- i 17-latków, którzy mogą zgodnie z prawem wyrazić zgodę na seks.

44. Czynności te mogą być popełniane przez pojedynczą osobę lub zorganizowaną sieć¹³, a większości aktów wykorzystywania seksualnego dopuszczają się osoby wcześniej znane ofierze. Niektóre dzieci nie zdają sobie sprawy z tego, że są wykorzystywane i mogą wierzyć, że są w prawdziwym romantycznym związku. Podobnie jak w przypadku CCE, ofiary nie zawsze są rozpoznawane i mogą podlegać odpowiedzialności karnej za działania podjęte pod przymusem. Pozostaje to poważnym problemem, ponieważ specjaliści wciąż spotykają się z przypadkami, w których dzieci są manipulowane, uwodzone i wykorzystywane bez pełnej świadomości krzywdy, jakiej doświadczają.

Przemoc domowa

45. Przemoc domowa może obejmować szeroki zakres zachowań. Może występować jako pojedynczy incydent lub schemat incydentów. Przemoc domowa może mieć między innymi charakter psychiczny, fizyczny, seksualny, finansowy lub emocjonalny. Dzieci mogą być ofiarami przemocy domowej. Mogą one widzieć, słyszeć lub doświadczać skutków przemocy domowej i/lub doświadczać przemocy domowej we własnych związkach intymnych (teenage relationship abuse). Może to mieć długotrwały i szkodliwy wpływ na ich zdrowie, samopoczucie i zdolność uczenia się.

Okaleczanie żeńskich narządów płciowych (female genital mutilation, FGM)

46. **Wszyscy** pracownicy powinni informować wyznaczoną osobę ds. ochrony (lub zastępcę) o podejrzeniach okaleczania żeńskich narządów płciowych (Female Genital Mutilation, FGM), natomiast **nauczyciele podlegają szczególnemu obowiązkowi prawnemu**.¹⁴ Jeśli nauczyciel w trakcie pracy zawodowej odkryje, że akt okaleczania narządów płciowych mógł zostać przeprowadzony na dziewczynie w wieku poniżej 18 lat, nauczyciel ten **musi** zgłosić to policji. Więcej informacji znaleźć można na stronie 176.

Zdrowie psychiczne

47. **Wszyscy** pracownicy powinni być świadomi, że problemy ze zdrowiem psychicznym mogą w niektórych przypadkach przekształcić się w obawy z zakresu ochrony dzieci. Mogą one obejmować samookaleczanie, myśli samobójcze lub ryzyko samobójstwa. Mogą również być oznaką, że dziecko jest ofiarą nadużyć, zaniedbania lub wykorzystywania, albo jest na nie narażone.

48. **Tylko** odpowiednio przeszkoleni specjaliści mogą podjąć się zdiagnozowania

¹³ Niezależne dochodzenie w sprawie Wykorzystywania Seksualnego Dzieci: Zorganizowana sieć charakteryzuje się udziałem przynajmniej dwóch osób (zidentyfikowanych lub nie), które się znają (lub są ze sobą powiązane) i o których wiadomo, że są zaangażowane w seksualne wykorzystywanie dzieci lub je ułatwiają. Zaangażowanie w wykorzystywanie seksualne dzieci obejmuje m.in. przedstawianie dzieci innym osobom w celu wykorzystania, handel dziećmi w celu wykorzystania seksualnego, przyjmowanie opłat za czynności seksualne z udziałem dziecka lub udostępnianie swojej nieruchomości do takich celów.

¹⁴ Zgodnie z art. 5B(11) (a) Ustawy o okaleczaniu żeńskich narządów płciowych z 2003 r. „nauczyciel” oznacza w odniesieniu do Anglii osobę w rozumieniu art.141A(1) Ustawy o oświacie z 2002 r. (osoby zatrudnione lub zaangażowane w celu prowadzenia działalności dydaktycznej w szkołach i innych instytucjach w Anglii).

problemu w odniesieniu do zdrowia psychicznego u dziecka. Kadra pedagogiczna natomiast ma możliwość obserwowania dzieci na co dzień i zauważenia tych, których zachowanie sugeruje, że mogą doświadczać problemów ze zdrowiem psychicznym lub być narażone na ich wystąpienie. Jeśli dziecko zmagają się ze zdrowiem psychicznym, samookalecza się, cierpi na zaburzenia odżywiania lub ma myśli samobójcze i planuje odebranie sobie życia, prawdopodobnie pojawią się potencjalne sygnały ostrzegawcze, które personel dydaktyczny jest w stanie dostrzec.

Mogą one obejmować:

- znaczące zmiany w zachowaniu,
- utrzymujące się problemy ze snem,
- wycofanie się z sytuacji społecznych,
- brak chęci do robienia rzeczy, które zwykle sprawiały mu przyjemność, oraz
- fizyczne oznaki samookaleczania się lub zaniedbywania samego siebie.

49. Nie każde dziecko wykazujące takie zachowania ma myśli samobójcze lub problemy ze zdrowiem psychicznym. Jednak dzięki identyfikacji tych i innych potencjalnych sygnałów ostrzegawczych personel dydaktyczny może rozpoznać dzieci, które mogą zmagać się z problemami psychicznymi i rozważać samobójstwo, oraz zaoferować im wsparcie i kluczową, wczesną interwencję. Szkoły podstawowe i wyższe powinny upewnić się, że wszelkie oferowane przez nie formy interwencji są bezpieczne, skuteczne oraz dostosowane do potrzeb i etapu edukacji.

50. Jeśli pracownicy mają obawy dotyczące zdrowia psychicznego dziecka, które mogą stanowić również ryzyko dla jego bezpieczeństwa, powinni postępować zgodnie z polityką ochrony dzieci oraz poinformować o tym problemie wyznaczoną osobę ds. ochrony lub jej zastępcę. Jeśli pracownicy uznają, że dziecko jest w bezpośrednim niebezpieczeństwie, powinni niezwłocznie zadzwonić pod numer alarmowy 999 albo zorganizować natychmiastowe przewiezienie go na Szpitalny Oddział Ratunkowy przez rodzica/opiekuna lub inną odpowiednią osobę. Jeżeli dziecko potrzebuje pilniej pomocy w zakresie zdrowia psychicznego, ale nie jest to przypadek zagrożenia życia, personel może uzyskać pomoc poprzez skontaktowanie się z NHS 111 online lub telefonicznie, wybierając opcję dotyczącą zdrowia psychicznego.

Poważne przestępstwa

51. Poważna przemoc stanowi stałe wyzwanie z zakresu ochrony dzieci. Może obejmować napaść fizyczną, posiadanie, grożenie lub użycie broni, często w kontekście konfliktów rówieśniczych lub znęcania się, i może być również powiązana z wykorzystywaniem przestępczym. Pracownicy powinni zgłaszać wszelkie obawy dotyczące posiadania lub używania broni przez dziecko (lub wyrażania takiego zamiaru) wyznaczonej osobie ds. ochrony (lub zastępcy). Osoba ta powinna ocenić ryzyko zarówno dla danego ucznia, jak i dla innych osób w szkole, biorąc pod uwagę szersze informacje lub obawy, i podjąć odpowiednie działania. W zależności od poziomu ryzyka powinien wdrożyć plan bezpieczeństwa i wsparcia, a w razie potrzeby rozważyć działania mające na celu deeskalację konfliktu rówieśniczego.

52. Szkoły odgrywają kluczową rolę w ochronie dzieci przed przemocą, chroniąc ofiary, a także osoby narażone na ryzyko przemocy lub zaangażowane w jej stosowanie (które same również mogą być ofiarami). Personel powinien zachować czujność wobec sygnałów wskazujących, że dziecko może być zagrożone lub zaangażowane w poważną przemoc. Ryzyko to jest wyższe w przypadku dzieci z zaburzoną ścieżką edukacji (np. zawieszonych, trwale wydalonych, przebywających w placówkach alternatywnych) lub z historią konfliktów z prawem. Szkoły powinny również starać się zachować czujność w okresach, w których dzieci mogą być najbardziej narażone na ryzyko w trakcie dnia szkolnego (np. bezpośrednio po zajęciach). Dodatkowe informacje na temat wskaźników, czynników ryzyka i działań ochronnych dotyczących poważnej przemocy znajdują się w Załączniku A.

53. Wczesne wsparcie oparte na dowodach dla osób uznanych za zagrożone, jak również w krytycznych momentach, gdy pojawiają się obawy, ma kluczowe znaczenie. Obejmuje ono dostęp do zaufanych dorosłych, wsparcie w zakresie umiejętności społecznych i emocjonalnych, a w miarę możliwości, ukierunkowane interwencje, takie jak mentoring czy wsparcie terapeutyczne (praktyczne wytyczne dotyczące potwierdzonych form wsparcia dostępne są na Youth Endowment Fund (YEF): „centrum wiedzy” na temat zapobiegania przemocy).

54. Wyznaczone osoby ds. ochrony dzieci znajdą dodatkowe wytyczne dotyczące zgłoszeń oraz tego, kiedy należy skontaktować się z policją w Załączniku B (Zarządzanie zgłoszeniami).

Wsparcie i dodatkowe informacje

55. Poradnik ministerialny [What to do if you're worried a child is being abused: advice for practitioners](#) (Co robić, jeśli podejrzewasz nadużycia w stosunku do dziecka – poradnik dla pracowników oświaty) zapewnia informacje pomagające zrozumieć i zidentyfikować nadużycia i zaniedbania. W poradniku podkreślono przykłady potencjalnych oznak nadużyć i zaniedbań, co jest szczególnie pomocne dla pracowników szkół podstawowych i wyższych. Na stronie [NSPCC](#) również można znaleźć dodatkowe informacje na temat nadużyć i zaniedbań oraz na co zwracać uwagę.

56. **Załącznik A zawiera ważne dodatkowe informacje na temat konkretnych form nadużyć i problemów w zakresie bezpieczeństwa dzieci. Z Załącznikiem A powinni zapoznać się dyrektorzy szkół podstawowych i wyższych oraz ci pracownicy, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi.**

Jakie działania powinni podjąć pracownicy szkół podstawowych i wyższych w razie obaw o dobro dziecka

57. Personel pracujący z dziećmi powinien przyjąć postawę „**to się może tu zdarzyć**”. W trosce o dobro dziecka personel powinien zawsze działać **w najlepszym interesie** dziecka.

58. Jeśli personel ma **jakiegolwiek obawy** dotyczące dobra dziecka, należy **natychmiast** podjąć działania. Na stronie 27 przedstawiono schemat blokowy określający procedurę postępowania pracowników w przypadku obaw o dobro dziecka.

59. Jeśli pracownik ma obawy o dobro dziecka, powinien postępować zgodnie z polityką ochrony dzieci obowiązującą w danej organizacji i porozmawiać z wyznaczoną osobą ds. ochrony (lub jej zastępcą).

60. Kolejne opcje to:

- zarządzanie wsparciem dla dziecka wewnątrz, za pośrednictwem własnych procedur wsparcia opiekuńczo-wychowawczego, w tym rozważenie, jeśli nie stwarza to dodatkowego ryzyka dla dziecka, czy wyznaczona osoba ds. ochrony dzieci (lub jej zastępcą) powinna poinformować rodziców lub opiekunów w celu dalszego wspierania dobrostanu dziecka,
- przeprowadzenie oceny potrzeby świadczenia pomocy dla rodzin¹⁵, lub
- skierowanie do skorzystania ze świadczeń ustawowych,¹⁶ np. gdy dziecko jest lub może być w potrzebie, jest lub może być krzywdzone.

61. Wyznaczona osoba ds. ochrony (lub jej zastępcą) powinna zawsze być dostępna, aby można było omówić kwestie bezpieczeństwa. Jeżeli w wyjątkowych okolicznościach wyznaczona osoba ds. ochrony (lub zastępcą nie są dostępni, nie powinno to opóźniać podjęcia odpowiednich działań. Pracownik może porozmawiać z członkiem kierownictwa wyższego szczebla i/lub skorzystać z porady lokalnej opieki społecznej ds. dzieci. W takich okolicznościach każde podjęte działanie należy przekazać wyznaczonej osobie ds. ochrony (lub jej zastępcy) tak szybko, jak jest to praktycznie możliwe.

62. Nie należy zakładać, że ktoś inny podejmie działania i udostępni informacje, które mogą mieć kluczowe znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa dzieci. Należy pamiętać, że wczesna wymiana informacji ma zasadnicze znaczenie dla skutecznej identyfikacji, przygotowania opinii i przydzielenia odpowiednich świadczeń, niezależnie od tego, czy chodzi o sytuacje, w których problemy pojawiają się po raz pierwszy, czy też o sytuacje, w których dziecko jest już znane lokalnej opiece społecznej (np. dziecko w potrzebie lub dziecko objęte planem ochrony). [Information sharing: advice for practitioners providing safeguarding services to children, young people, parents and carers](#) (Udostępnianie informacji. Porady dla pracowników oświaty w celu ochrony dzieci, młodzieży, rodziców i opiekunów) oferuje wsparcie dla pracowników, którzy muszą podjąć decyzję o udostępnieniu informacji.

63. **Przepisy o ochronie danych nie uniemożliwiają dzielenia się informacjami w celu zapewnienia bezpieczeństwa dzieci i promowania ich dobra.** W przypadku jakichkolwiek wątpliwości dotyczących udostępniania informacji, należy zasięgnąć porady wyznaczonej osoby ds. ochrony (lub jej zastępcy). Obawy dotyczące udostępniania informacji **nie mogą** stać na przeszkodzie konieczności ochrony dzieci i promowania ich dobra.

¹⁵ Więcej informacji na temat pomocy dla rodzin, świadczenia pomocy i dostępu do świadczenia znaleźć można w dokumencie [Working Together to Safeguard Children](#). (Współpraca na rzecz ochrony dzieci).

¹⁶ [Working Together to Safeguard Children](#) (Współpraca na rzecz ochrony dzieci) określa, że partnerzy w zakresie ochrony powinni opublikować dokument określający kryteria (w tym poziom potrzeb) kierowania sprawy do lokalnej opieki społecznej ds. dzieci w celu wydania opinii i świadczenia usług ustawowych zgodnie z art. 17 i 47. Władze lokalne wraz ze swoimi partnerami powinny opracować i opublikować lokalne protokoły opinii. Lokalny protokół powinien określać jasne zasady zarządzania sprawami po skierowaniu dziecka do lokalnej opieki społecznej ds. dzieci.

Ocena potrzeby świadczenia Środowiskowej Pomocy Rodzinie

64. Jeśli dzieci nie wymagają wsparcia ustawowych służb ds. dzieci, wyznaczona osoba ds. ochrony dzieci (lub jej zastępca) będzie na ogół prowadziła kontakty z innymi agencjami i przygotowuje opinię międzyagencyjną. Od pracownika może być wymagane wsparcie agencji i specjalistów w przeprowadzeniu takiej oceny potrzeby świadczenia pomocy rodzinie, w niektórych przypadkach – w roli pracownika prowadzącego. Dalsze wskazówki dotyczące efektywnej oceny potrzeby świadczenia pomocy dla rodzin można znaleźć w dokumencie [Working Together](#) to Safeguard Children (Współpraca na rzecz ochrony dzieci). Wszelkie takie przypadki należy stale monitorować i rozważyć skierowanie ich do lokalnej opieki społecznej ds. dzieci w celu wydania opinii na potrzeby świadczeń ustawowych, jeżeli sytuacja dziecka nie poprawia się lub się pogarsza. Alternatywnie, wykwalifikowani specjaliści prowadzący (tj. niebędący pracownikami socjalnymi), którzy mogą zarządzać ocenami przed interwencją ustawową, mogą kontynuować pracę z rodzinami do zakresu określonego w art. 17 włącznie.

Wymagane ustawowo opinie i świadczenia opieki społecznej ds. dzieci

65. **W przypadku, gdy dziecko jest lub może być krzywdzone, ważne jest, aby natychmiast skierować sprawę do lokalnej opieki społecznej ds. dzieci oraz – w stosownych przypadkach – na policję.** Zapoznaj się z dokumentem [when to call the police: guidance for schools and colleges \(npcc.police.uk\)](#) (kiedy wezwać policję: wskazówki dla szkół podstawowych i wyższych). Skierowanie powinno być zgodne z lokalną procedurą skierowania.

66. Opinie lokalnej opieki społecznej ds. dzieci powinny uwzględniać przypadki krzywdzenia dzieci poza domem,¹⁷ dlatego ważne jest, aby szkoły podstawowe i wyższe przekazywały w ramach skierowania jak najwięcej informacji. Umożliwi to uwzględnienie w każdej opinii wszystkich dostępnych dowodów i zapewni kontekstowe podejście do krzywdzenia dzieci. Dodatkowe informacje dostępne są tutaj: [Contextual Safeguarding](#) (Ochrona kontekstowa).

67. Internetowe narzędzie [Report Child Abuse to Your Local Council](#) (Zgłoś znęcanie się nad dzieckiem) kieruje do danych kontaktowych lokalnej opieki społecznej ds. dzieci.

Dzieci w potrzebie

68. Dziecko w potrzebie jest zdefiniowane w ustawie Children Act z 1989 r. jako dziecko, które prawdopodobnie nie osiągnie lub nie utrzyma odpowiedniego poziomu zdrowia lub rozwoju, albo którego zdrowie i rozwój prawdopodobnie znacznie lub w większym stopniu pogorszą się bez odpowiednich świadczeń; lub dziecko z niepełnosprawnością. Władze lokalne są zobowiązane do zapewnienia świadczeń dzieciom w potrzebie w celu ich ochrony i promowania ich dobra. Art. 17 ustawy Children Act z 1989 r. zapewnia podstawę do wydania opinii, czy dziecko jest w potrzebie. Zgodnie

¹⁷ W dokumencie [working together](#) znaleźć można więcej informacji na temat zagrożeń pozarodzinnych i środowisk poza domem rodzinnym.

z opisem przedstawionym w Working Together to Safeguard Children, władze lokalne wraz z partnerami ds. ochrony dzieci oraz odpowiednimi agencjami powinny opracować, uzgodnić i opublikować lokalne protokoły dotyczące ocen i wsparcia. Powinny one określać, kto może pełnić rolę specjalisty zarządzającego we wspieraniu dzieci i ich rodzin na podstawie art. 17 (co nie ogranicza się wyłącznie do pracowników socjalnych).

Dzieci, które są lub mogą być krzywdzone

69. Na podstawie art. 47 ustawy Children Act z 1989 r. władze lokalne, w razie potrzeby z pomocą innych organizacji, jeśli mają uzasadnione powody, by podejrzewać, że dziecko jest lub może być krzywdzone, mają obowiązek zbadania sprawy. Zbadanie sprawy pozwala im zdecydować, czy należy podjąć działania w celu ochrony i promowania dobra dziecka; działania muszą być podjęte, gdy istnieją podejrzenia maltretowania. Obejmuje to wszystkie formy nadużycia, zaniedbania i wykorzystywania.

Co zrobią władze lokalne?

70. W ciągu jednego dnia roboczego od skierowania lokalny pracownik socjalny powinien potwierdzić otrzymanie zgłoszenia i podjąć decyzję o kolejnych krokach i reakcji na zgłoszenie. Obejmuje to ustalenie, czy:

- czy dziecko wymaga natychmiastowej ochrony i trzeba podjąć działania natychmiast,
- jakich świadczeń potrzebuje dziecko i jego rodzina,
- czy dziecko jest w potrzebie i należy przygotować opinię zgodnie z art. 17 ustawy Children Act z 1989 r., [Working Together to Safeguard Children](#) (Współpraca na rzecz ochrony dzieci) dostarcza szczegółowych wskazówek dotyczących procedury przygotowania opinii,
- istnieje podejrzenie, że dziecko jest lub może być krzywdzone, oraz czy należy zbadać sprawę i wydać opinię zgodnie z art. 47 Ustawy o dzieciach z 1989 r. [Working Together to Safeguard Children](#) (Współpraca na rzecz ochrony dzieci) dostarcza szczegółowych wskazówek dotyczących procedury przygotowania opinii, oraz
- wymagana jest opinia specjalistyczna, aby pomóc władzom lokalnym w podjęciu decyzji o dalszych działaniach.

71. Osoba kierująca musi ponownie się skontaktować, jeśli nie otrzyma żadnych informacji.

72. Jeśli pracownicy socjalni zdecydują się sporządzić wymaganą ustawowo opinię, personel powinien zrobić wszystko, co w jego mocy, aby wesprzeć wydanie opinii (w razie potrzeby ze wsparciem wyznaczonej osoby ds. ochrony (lub zastępcy)).

73. Jeśli po skierowaniu wydaje się, że sytuacja dziecka nie poprawiła się, osoba która skierowała sprawę, powinna rozważyć zastosowanie lokalnych procedur eskalacji w celu upewnienia się, że podejrzenia zostały zbadane, a co najważniejsze, sytuacja dziecka poprawia się.

Ewidencjonowanie

74. Wszystkie zgłoszone obawy, dyskusje i podjęte decyzje oraz powody tych decyzji należy zapisać. Będzie to pomocne w przypadku konieczności udzielenia odpowiedzi

na wszelkie skargi dotyczące sposobu rozpatrzenia sprawy przez szkołę podstawową lub wyższą. Informacje powinny być poufne i przechowywane w bezpieczny sposób. Dobrą praktyką jest przechowywanie zgłoszeń i skierowań w indywidualnych aktach dotyczących bezpieczeństwa dla każdego dziecka.

Zapis **powinien** obejmować:

- jasne i wyczerpujące podsumowanie obawy o dobro dziecka,
- szczegóły dotyczące dalszych działań i rozwiązania problemu,
- notatka o wszelkich podjętych działaniach, decyzjach i ich wyniku.

75. Wszelkie wątpliwości dotyczące zapisów należy omówić z wyznaczoną osobą ds. ochrony (lub jej zastępcą).

Dlaczego to wszystko jest ważne?

76. Ważne jest, aby dzieci otrzymały właściwą pomoc we właściwym czasie, aby zmniejszyć ryzyko dla ich bezpieczeństwa, zapobiec eskalacji problemów i promować dobro dzieci. Badania i analizy lokalnych praktyk w zakresie ochrony dzieci wielokrotnie wskazywały na niebezpieczeństwa wynikające z niepodjęcia skutecznych działań.¹⁸ Więcej informacji na temat analiz lokalnych praktyk w zakresie ochrony dzieci można znaleźć w dokumencie [Working Together to Safeguard Children](#) (Współpraca na rzecz ochrony dzieci).

Przykłady złej praktyki obejmują:

- niepodjęcie działań i niezgłaszanie wczesnych oznak znęcania się i zaniedbań,
- niewłaściwe prowadzenie dokumentacji,
- niesłuchanie zdania dziecka,
- brak ponownej oceny sytuacji w przypadku braku poprawy,
- nieudostępnianie informacji odpowiednim osobom w ramach agencji i pomiędzy agencjami,
- zbyt powolne udostępnianie informacji, oraz
- brak konsekwencji w stosunku do osób, które wydają się nie podejmować działań.

Co powinni zrobić pracownicy szkół podstawowych i wyższych w razie obaw lub zarzutów wobec innego pracownika

77. Szkoły podstawowe i wyższe powinny posiadać procesy i procedury zarządzania wszelkimi obawami lub zarzutami (bez względu na to, jak niewielkie one są) wobec pracowników (w tym nauczycieli zastępczych, nauczycieli odbywających staż, wolontariuszy i podwykonawców).

78. Jeśli pracownicy mają obawy dotyczące innego członka personelu lub zarzut

¹⁸ Analizę poważnych przypadków można znaleźć na stronie internetowej [gov.uk/government/publications/serious-case-reviews-analysis-lessons-and-challenges](https://www.gov.uk/government/publications/serious-case-reviews-analysis-lessons-and-challenges)

krzywdzenia lub stwarzania ryzyka krzywdzenia dzieci dotyczy innego członka personelu (w tym personelu pomocniczego, nauczycieli odbywających staż, wolontariuszy i podwykonawców), wówczas:

- należy o tym powiadomić dyrektora szkoły, który rozważy, czy konieczne jest dalsze zgłoszenie do wyznaczonego urzędnika władz lokalnych (LADO),
- jeżeli obawy/zarzuty dotyczą dyrektora szkoły, należy je zgłosić przewodniczącemu rady szkoły, przewodniczącemu komitetu zarządzającego lub właścicielowi szkoły niezależnej, oraz
- w przypadku obaw/zarzutów dotyczących dyrektora szkoły, jeżeli dyrektor szkoły jest także jedynym właścicielem szkoły niezależnej, lub w przypadku, gdy zgłoszenie problemu dyrektorowi szkoły może spowodować konflikt interesów, należy zgłosić to bezpośrednio do LADO. Szczegóły dotyczące urzędnika LADO powinny być łatwo dostępne na stronie internetowej władz lokalnych.

79. Jeśli pracownicy mają obawy dotyczące innego członka personelu lub zarzut dotyczy innego członka personelu (w tym personelu pomocniczego, nauczycieli odbywających staż, wolontariuszy i podwykonawców) i nie spełniają one kryteriów szkodliwości, wówczas należy o tym poinformować zgodnie z polityką szkoły podstawowej lub wyższej w zakresie obaw niskiego poziomu. Więcej informacji znaleźć można w części czwartej niniejszych wytycznych.

Co powinni zrobić pracownicy szkół podstawowych lub wyższych jeśli mają obawy związane z przestrzeganiem praktyk ochrony dzieci w ich szkole

80. Wszyscy pracownicy i wolontariusze powinni mieć poczucie, że mogą zgłaszać nieodpowiednie lub niebezpieczne praktyki i potencjalne błędy w systemie zabezpieczeń szkoły podstawowej lub wyższej i wiedzieć, że takie obawy zostaną przez kierownictwo wyższego szczebla potraktowane poważnie.

81. Należy wprowadzić odpowiednie procedury zgłaszania nieprawidłowości do kierownictwa wyższego szczebla szkoły podstawowej lub wyższej.

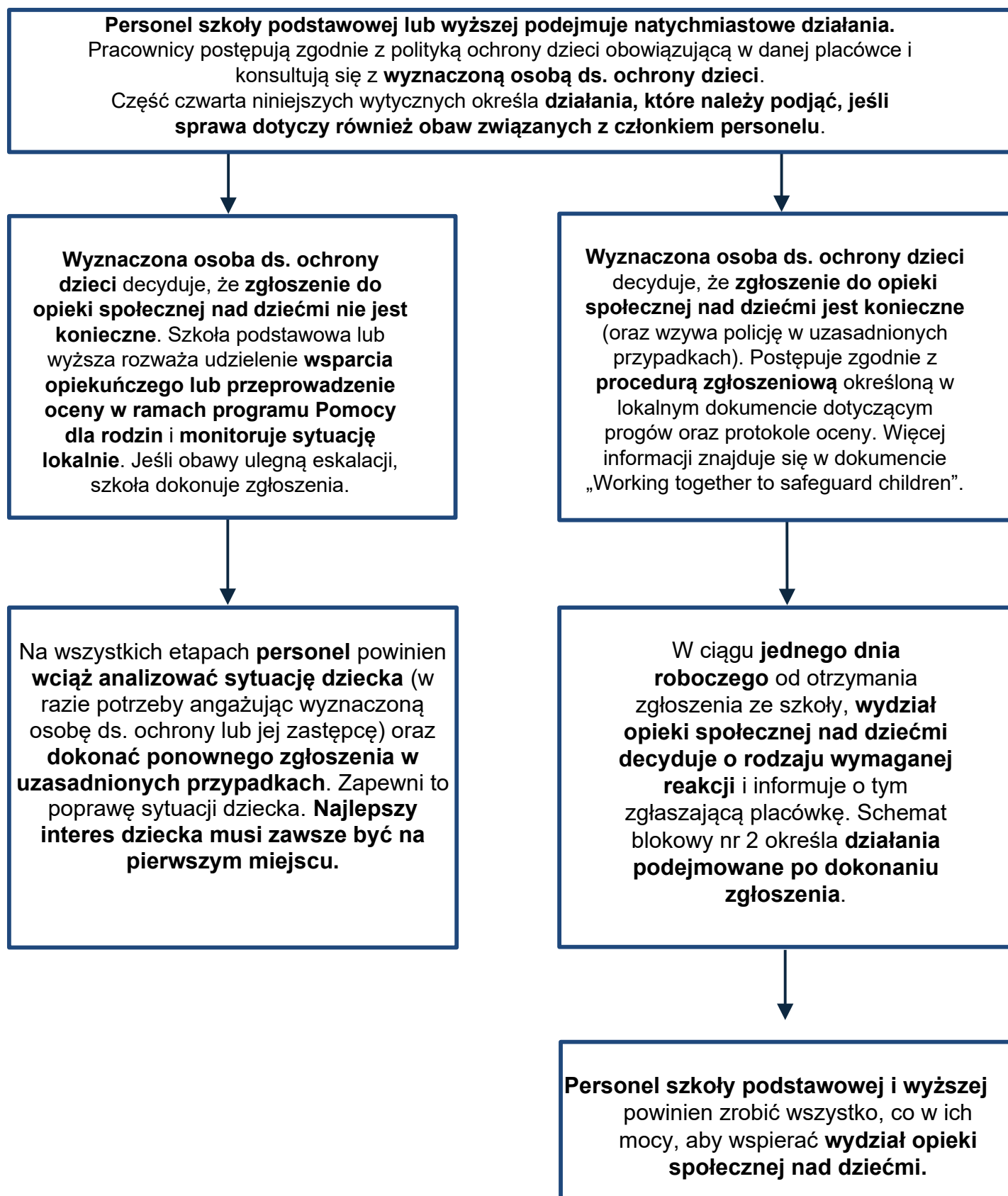
82. Jeżeli członek personelu ma poczucie, że nie może zgłosić nieprawidłowości pracodawcy lub uważa, że jego podejrzenia nie zostały zbadane, istnieją jeszcze inne kanały zgłaszania nieprawidłowości:

- ogólne porady dotyczące sygnalizowania nieprawidłowości można znaleźć na stronie [Whistleblowing for employees](#) (procedury zgłaszania nieprawidłowości przez pracowników).
- [NSPCC Whistleblowing Advice Line](#) (Infolinia NSPCC do zgłaszania nieprawidłowości) jest alternatywną drogą dla pracowników, którzy nie są w stanie wewnętrznie zgłaszać zastrzeżeń dotyczących błędów w zakresie ochrony dzieci lub mają obawy dotyczące sposobu badania problemu przez ich szkołę podstawową lub wyższą. Pracownicy mogą zadzwonić pod numer 0800 028 0285 – linia jest dostępna od 8:00 do 20:00 od poniedziałku do piątku oraz od 9:00 do 18:00

w weekendy. Adres e-mail help@nspcc.org.uk¹⁹

¹⁹ Można też pisać na adres: National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC), Weston House, 42 Curtain, Road, London EC2A 3NH.

Schemat blokowy 1. Działania podejmowane przez szkołę podstawową lub wyższą w przypadku obaw o dobro dziecka



Schemat blokowy 2: Działania podejmowane po dokonaniu zgłoszenia do wydziału opieki społecznej nad dziećmi

